

EUCABETH ODHIAMBO s-a născut în Kenya, iar la începutul anilor 2000 s-a mutat în Statele Unite. În prezent, este profesoară de pedagogie la Universitatea Shippensburg din Pennsylvania. De-a lungul carierei sale didactice, a predat copiilor de toate vîrstele, de la grădiniță până la gimnaziu. *Lungul drum al Aumei* este romanul său de debut, inspirat din copilăria pe care autoarea și-a petrecut-o într-un sat Luo.

EUCABETH ODHIAMBO

LUNGUL DRUM AL AUMEI

Traducere din limba engleză
de Bianca Dunav

youngart

CAPITOLUL 1

Însuși numele meu a întărit faptul că eram specială. Auma înseamnă „prunc născut cu fața în jos“ – și aşa am venit eu pe lume. Mama zice că moașa a crezut că murisem deja, cu toate că a încercat tot ce i-a stat în puteri: mi-a aspirat mucusul din nas, m-a ținut cu capul în jos, ca să mă silească să respir. În cele din urmă, m-a lăsat jos, pradă morții.

Apoi, dintr-o dată, Mama s-a ridicat.

— Dă-mi copila. Vreau să țin în brațe, i-a șoptit ea moașei, cu glasul răgușit și slab.

Moașa a încercat să se împotrivească.

— Ești încă obosită, lasă că o vezi mai târziu...

— Nu, vreau să-mi țin pruncul în brațe. Dă-mi-o să o țin, a insistat Mama.

Vocea ei căptase putere.

— Tine.

Moașa m-a pus în brațele mamei.

— Îmi pare rău, dar nu respiră. N-am ce-i face.

Între timp, moașa îi dăduse vestea și lui Baba, tatăl meu, care aștepta în fața casei. El a cătinat din cap cu gravitate și și-a șters câteva lacrimi.

Mama mi-a luat trupul lipsit de viață, m-a învelit în pătură, la pieptul ei, și mi-a deschis ușurel gura cu degetul mare și cu arătătorul. Mi-a suflat aer în gură, iar eu am țipat cât m-au ținut bojocii, de parcă l-aș fi văzut pe dracu. Eram vie!

Mama zice că habar n-are de ce a făcut ce-a făcut.
— Așa mi-a venit.

În Koromo, toată lumea crede că pruncii care se nasc ca mine, cu față în jos, nu trăiesc până a doua zi. Eu le-am arătat că n-au dreptate.

Mama zice că aveam mai multă energie decât amândoi frații mei la un loc. La doi ani, fugăream găinile prin bătătură și nu mă opream până când nu erau hăt, de parte. Alergatul devenise a doua mea natură. Nimeni nu-și amintește să fi învățat mai întâi să merg. Era prea agale.

Eu fugeam.

Când aveam treisprezece ani, toată lumea mă știa deja drept alergătoare. La școală, eram una dintre cele mai rapide de pe pistă. Cu toții se așteptau să mă descurc de minune în echipa de atletism a școlii. Dar, în ziua preselecției, chiar după ce începusem clasa a șaptea, m-am întors plângând acasă de la gimnaziul KaPeter.

Le-am găsit pe Mama și pe Dani, bunica mea, stând sub uriașul *jwelu* dintre bucătărie și casa mare. Umbra copacului se întindea ca un zmeu uriaș în soarele după-amiezii, ușurând întrucâtva arșița de noiembrie din Koromo.

Lungul drum al Aumei

Baby, surioara mea, se juca la o aruncătură de băț mai încolo, cu păpușa ei din pănuși. Frații mei, Juma și Musa, stăteau drepți ca niște soldați, așteptând să primească de la Mama indicații pentru treburile de seară. Curând îi va trimite, pesemne, să aducă vietele de la pășune. Găinile și caprele noastre rătăceau care-ncotro, leneșe în zăpușeala densă a după-amiezii.

M-am lăsat jos lângă Mama și mi-am frecat tălpile goale, dureroase. Toți copiii din echipa noastră de atletism fugeau desculți, dar în zile ca asta Tânjeam după o pereche de pantofi de alergat. Baba zicea mereu că, dacă am purta pantofi, tălpile ni s-ar înmuia prea tare. Eu însă știam că adevăratul motiv pentru care alergam desculță era acela că o pereche de pantofi costa aproape cincizeci de șilingi, cât hrana întregii familii pentru o zi. Chiar și cu ce mai câștiga Baba la slujba lui de la oraș, tot era greu de crezut că vom strângе atâtia bani pentru o cheltuială suplimentară.

Și, oricum, pantofii n-ar fi făcut ca preselecția din ziua aceea să fie mai puțin umilitoare.

— Ce-ai pățit, copilă? a întrebat Mama speriată, văzând lacrimile șiroindu-mi pe obrajii.

— Am ieșit a zecea la preselecții, am răspuns cu amărăciune. Domnul Ouma mi-a tras o chelvaneală și mi-a zis că asta e ca să nu mai uit altă dată să dau tot ce pot. M-am săturat de alergat. Vreau să mă retrag, am izbucnit înainte ca Mama să apuce măcar să deschidă gura.

— Ce spui tu acolo? Numai ce s-au încheiat preselecțiile, și tu vrei deja să te retragi?

— Da, tocmai asta-i problema! E doar prima zi, și nu m-am antrenat deloc până acum. Dar domnul Ouma

nici măcar nu ține cont de asta. Putea să-mi mai dea o șansă, în loc să mă bată.

La școală, o încasam din aproape orice motiv – fiindcă întârziam, fiindcă luam note proaste, ba chiar și dacă uitam să ne pieptănăm. Dar mi se părea teribil de nedrept să mănânc bătaie pentru ceva ce-mi plăcea – ceva la care, de obicei, excelam.

La urma urmei, eu eram motivul pentru care domnul Ouma organizase preselecțiile mai devreme. Anul trecut, mulțumită mie, plecaseam acasă cu două trofee pe district, aşa că domnul Ouma a acordat mai multă atenție echipei fetelor. Asta era un lucru neobișnuit, fiindcă majoritatea școlilor dădeau o mai mare importanță echipelor de băieți.

Anul acesta, voia să începem mai devreme antrenamentele pentru noul sezon, fiindcă, zicea el, „avem câțiva elevi extrem de promițători și vreau să le dăm suficient răgaz să-și dezvolte talentul“. Nu o dată mi-a zis că eram genul de atlet care avea să aducă renume gimnaziului KaPeter.

Celealte fete mă tot tachinau și insinuau că domnul Ouma ar avea alte intenții, dar, în afara școlii și a pistei de atletism, nu-l vedeam niciodată. Eu nu mergeam la el să-i fac cumpărăturile, cum făceau unele dintre fetele de-a opta, care împrăștiau apoi zvonuri despre el. Cu toate acestea, nu-mi venea să cred cu câtă cruzime mă tratase în ziua aceea.

— M-am saturat! Nu vreau să fiu în echipa de atletism anul acesta!

Mi-am ferit privirea, în timp ce-mi ștergeam lacrimile. Nu voi am să cred că Juma și Musa că sunt atât de slabă, deși mă priveau cu simpatie.

Lungul drum al Aumei

— Nu vorbi așa, copilă, și-a început mama obișnuită predică. Tu ai un dar de la bunul Dumnezeu. Folosește-l pentru o cauză bună.

A făcut o pauză, apoi a adăugat șoptit:

— Știu că-s multe lucruri de care să fugi în Koromo.

Cuvintele ei m-au făcut să tremur, în ciuda soarelui care ardea deasupra noastră. Ce voia să spună? La ce fel de lucruri se referea?

Îmi iubeam satul, cu întinderile lui pictate în verde întunecat la primele ploi din an. Iubeam bezna nopților din Koromo. Dacă încercai să numeri stelele, adierile bânde ale vântului și țărâitul melodios al greierilor te îmbiau la somn. Îmi plăcea totul aici – cărăruia îngustă care ducea la pârâul Haha, pâlcul de pădure de unde adunam vreascuri, până și zilele secetoase în care trebuia să mergem kilometri întregi, ca să aducem apă. De ce-ar fi trebuit să fug? Aici era cea mai bună prietenă a mea, Abeth, aici era întreaga noastră familie – mai puțin Baba, care lucra în Nairobi, dar care venea să ne vadă la sfârșitul fiecărei luni.

Și de ce aş fi vrut să fug de acasă? Gospodăria în care locuiam era perfectă așa cum era, împrejmuită de copaci, tufișuri și plante de sisal, înșiruite strâmb de jur împrejurul întregului hectar. Coliba noastră din chirpici, cu două încăperi și acoperiș de paie, se afla în mijloc, iar într-o parte era coliba mai mică a lui Dani. Bucătăria și *boma* – staulul – erau în spațele casei, suficient de aproape cât să auzim dacă se întâmpla ceva cu vacile. Aveam până și un *choo* – o latrină –, lux pe care nu și-l permiteau mulți. Ceilalți săteni se duceau în boscheți să-și facă nevoie.

Voceea lui Dani mi-a întrerupt șirul gândurilor.

— Copilă, de ce dai puțin, când știi că poți să dai mai mult? Ai meritat bătaia de la antrenorul tău. Ar trebui să-ți trag și eu vreo câteva.

A izbit cu bastonul în praf, ca să-și întărească spusele. Știam, din experiență, că nu erau vorbe aruncate-n vânt.

— Mama ta are dreptate. Străduiește-te, indiferent ce-ai face. Cum altfel crezi că-ți vei croi un trai mai bun? Vrei să înțepenești aici?

Asta era o întrebare-capcană. Dani știa că visam să devin medic, iar asta însemna să obțin bursă, ca să merg la liceu, și, după aceea, la facultate, într-un oraș îndepărtat. Dar, în cele din urmă, firește, aveam să mă întorc la Koromo. Nu-mi imaginam cum aş fi putut să-mi petrec viața altundeva.

Dani plănuia pentru mine un viitor cum nu se poate mai diferit. Koromo era un loc bun, știa asta, dar insistă că trebuie să mă mărit cu cineva care lucra în oraș. Dani vorbea toată ziua bună ziua despre căsătorie.

— Pe tine nu pare să te deranjeze faptul că ai înțepenit aici, Dani, i-am zis, deși știam că bunicii mele nu-i plăcea să-i întorc vorba.

— Păi, eu n-am avut de ales. Kwaru a fost un bărbat aşa de bun, încât n-am putut să-i rezist, a răspuns ea, încercând să-și ascundă un zâmbet.

Kwaru, bunicul meu, murise cu mulți ani în urmă, călcat în picioare de unul dintre taurii lui. Uneori mă gândesc că Dani nu și-a revenit nici acum după acea pierdere. Baba, fiul ei, mi-a zis că, după ce s-a stins Kwaru, n-a mai văzut-o prea des râzând.

Lungul drum al Aumei

— Dar nu mai găsești pe-aici un astfel de bărbat în ziua de azi, a continuat Dani, din nou sobră. Nu vezi căți tineri am îngropat în sat?

Ce-i drept, aşa era. În ultimii doi ani, în Koromo muriseră foarte mulți oameni.

Dar eu nu voiam nici să mă mărit cu cineva care nu era din sat.

— Nu vreau să-o apuci pe calea pe care a apucat-o vară-ta, Tabitha, a continuat Dani.

M-am ariclit. N-aș fi ajuns *niciodată* precum Tabitha.

— Eu nu mă mărit! am izbucnit, cu furie mocnită.

O mulțime de fete se măritaseră devreme și sfârșiseră în sărăcie, nefericite. Unele dintre ele erau chiar a doua soție a unor bărbați mai în vîrstă, deja însurați. Cum să mai ajung eu vreodată medic, dacă aş fi acceptat un asemenea aranjament? Femeile măritate nu mergeau nici la liceu, darămite la universitate, la facultatea de medicină.

— Respectă-ți bunica, mi-a șoptit Mama, î nghiontindu-mă.

— O, copilă, nu vorbi ca o fetișcană prostuță, a continuat Dani, de parcă n-ar fi auzit avertismentul Mamei. E de datoria noastră să-ți găsim un bărbat bun. Iar dacă școala nu te mai interesează, poate e timpul să ne apucăm de căutat...

— N-am zis că m-am săturat de școală! Într-o bună zi, am să fiu doctor.

Nu era un vis atât de nebunesc pe cât credea Dani. Eram unul dintre cei mai silitori elevi de la KaPeter. Singurul necaz erau taxele de școlarizare. Dar câteva dintre liceele din provincie acordau burse celor mai

buni atleți, iar eu aveam să fiu unul dintre principali candidați.

Asta dacă rămâneam în echipa de atletism.

Înainte ca Dani să mă ocărască fiindcă vorbisem peste ea, o voce cunoscută a strigat-o pe mama.

— Mama Auma! Aveți o clipă?

Vorbeam de lup.

Tabitha, cu copilul legat în spinare, a dat buzna pe poartă și a venit într-un suflet spre noi, de parcă ar fi fugărit-o cineva.

— Tabitha! Ce te aduce pe la noi în seara asta? a întrebat Mama.

— Mika are nevoie de *malariaquin* pentru durerea de cap și alifie pentru rana de la picior.

Mama ținea o punguță cu medicamente împotriva malariei și calmante pe care le împărtea cu generozitatea prietenilor și rudelor. Dar acum o privea pe Tabitha cu asprime.

— Ti-am zis că bărbată-tu trebuie să meargă la clinică. Nu poate să tot ia calmante aşa, fără să aibă habar ce-i cu el. E ultima dată când iți mai dau ceva. Trebuie să-i vadă un doctor rana aia.

— Da, tuși.

Juma a adus punga cu medicamente a mamei și i-a întins Tabitheei un flacon cu pastile.

— Mulțumesc. Vin înapoi repede.

S-a întors să plece, ținând flaconul strâns cu o mână, în timp ce cu celalaltă își ținea copilul în spate.

— Biata fată, pare sleită, a zis Dani, încrucișându-și brațele pe piept și strângând din buze. Bețivul ăla de bărbată-său nu se poartă cum se cuvine cu ne-poata mea.

Lungul drum al Aumei

Îl auzeam adesea pe soțul Tabitheei trecând la miezul nopții pe lângă poarta noastră, cântând cu glas pițigăiat câte un cântec bisericesc. Odată, Juma și Musa l-au prins pe Mika ușurându-se lângă gardul nostru, în timp ce vorbea singur. Acum, frații mei strângneau din pleoape, încercând să nu râdă. Le-am aruncat o privire cu subînțeles, să-i avertizez că, dacă nu se potolesc, am să-i spun Mamei de ce râd și o vor lua pe cocoașă. Fuseserăm învătați să-i respectăm pe cei mari, orice-ar fi făcut.

Mama a oftat și m-a împins ușurel să mă ridic.

— Auma, du-te și adu tigaia, să spălăm peștele pentru cină. Vezi? Poți să alergi pe-aici, să mă ajută la treabă.

A zâmbit, iar dinții ei albi au strălucit, contrastând cu pielea de culoarea mahonului, în timp ce-mi îndesa în palmă o bucătică de *nguru*.

— Băieți, vreau să aranjați stiva de lemne din spațele bucătăriei și să aduceți câteva vreascuri, să facem focul. Apoi primiți și voi *nguru*.

Eram în stare de orice pentru *nguru*, zahărul nerafinat, cu aromă de caramel, făcut din suc de tresie-de-zahăr.

Mama s-a întors și a început să despacheze cartofii, peștele și mirodeniile pe care le aduse de la piață. Fiindcă era greu să vezi ceva în bucătăria întunecoasă, cu o singură ferestruică, Mama pregătea cina afară.

Am băgat în gură bucătică de *nguru*, mi-am scuturat tricoul de praf și m-am ridicat, ștergându-mi sudoarea de pe ceafă.

— O, mulțumesc, copilă! a zis Mama ușurată, când m-am întors cu tigaia.

Îmi dădeam seama ce încântată era că îi puteam da încă o mână de ajutor. Din fericire, azi nu avusese nevoie decât de o tigaie. Picioarele mele suferinde apreciau asta.

— Ce m-aș face fără tine? a adăugat.

Deși rareori îi mărturiseam asta, nici eu nu știam ce m-aș fi făcut fără Mama. Întotdeauna mă lăuda, mă asculta și discuta cu mine despre lucrurile pe care ar fi trebuit să le știu. Aveam nevoie de sfaturile ei, chiar dacă erau uneori dure. Mama era cea care-mi dădea forță să merg mai departe, mai ales în zile ca asta.

— Ne-am terminat treburile, au anunțat Juma și Musa, luând iar poziție de drepti în fața Mamei.

La unsprezece ani, Juma era înalt pentru vîrstă lui și avea picioarele lungi și zvelte. Musa, care avea nouă ani, era scund și îndesat.

— Putem să ne scăldăm în pârâu? Încă nu s-a întunecat. Te rugăm, Mama, te rugăm!

— Eu știu...

Mama a cântărit rugămintea lor în timp ce scotea mațele peștilor, spălând bine burțile de mâzgă.

— Promiteți-mi că veniți înainte de apus.

— Venim! au strigat amândoi și au țășnit pe lângă mine, chiind de bucurie.

Era o seară perfectă să te scalzi în pârâul Haha. Apa era răcoritoare și ispititoare, iar acum, spre deosebire de sezonul secetos, plouase îndeajuns de mult cât pârâul să se umfle și să curgă nestingherit. Tare aș fi vrut să merg și eu cu frații mei, dar aveam treburi de terminat. Pe deasupra, atât de tare mă dureau toate, după cursa de azi și după bătaia pe care mi-o dăduse domnul Ouma, încât mă îndoiam că aș fi

Lungul drum al Aumei

putut să fac aproape un kilometru pe drum și să mă întorc înainte de apus. În seara asta, urma să mă spăl în baia noastră din stuf, din spatele latrinei.

Măcar aveam să stau de vorbă cu Mama, cât pregăteam cina. Îmi povestea adesea despre copilăria ei, deschizându-și sufletul mai mult decât ar fi făcut-o alte mame față de fiicele lor.

— Auma, a zis Mama după ce au plecat băieții, iar bunica s-a întors în coliba ei, tu tot zici că vrei să te faci medic. Nu vreau să te descurajez, îmi doresc și eu același lucru pentru tine. Dar trebuie să te gândești la posibilități. Toată școala aia costă enorm de mult. Salariul tatălui tău nu va fi de ajuns să-ți plătim atâtea taxe. Gândește-te ce altceva ți-ar plăcea să faci, în caz că nu vei reuși să devii medic.

Am cumpănat o clipă. În general, femeile nu erau încurajate să urmeze o carieră. De cele mai multe ori, devineau secretare, învățătoare sau infirmiere. Dar un medic știe mai multe decât o infirmieră. Iar eu voiam să știu cât mai multe.

— Înțeleg, Mama. Dar vreau cu tot dinadinsul să mă fac doctoriță, aşa că am s-o tot zic.

A lăsat să-i scape un sunet care nu era nici râs, nici oftat.

— Asta-i fata mea! Nu te-ai lăsat niciodată cu una, cu două. Ceea ce înseamnă că mă pot baza pe tine să nu renunț la echipa de atletism, nu-i aşa?

Era o întrebare-capcană. Oricât m-ar fi umilit chelăneala domnului Ouma, știam că nu era o idee prea bună să mă retrag. Văicăreala n-avea să mă ducă niciieri, cu siguranță. Dacă voiam să fac ceva cu viața mea, trebuia să trag tare și să înving soarta.